

Introducció: Catalunya, més d'un mil·leni?

ANNA M. BALAGUER

Enguany hom ha disposat la realització d'una sèrie d'actes per a celebrar el Mil·lenari de Naixement Polític de Catalunya. Aquesta commemoració és, sens dubte, una excel·lent oportunitat per a posar especial atenció en els nostres orígens, en les pròpies arrels i, en definitiva, en la nostra identitat.

Des d'aquesta òptica la celebració d'aquest Mil·lenari només pot omplir-nos de satisfacció. Ara bé, des de la perspectiva de la història de la moneda o dels estudis numismàtics cal fer-nos algunes reflexions sobre la data 988, escollida com a fita primera del mil·lenari.

Hom ha volgut veure en la no renovació del vassallatge que demanava la carta del sobirà de la nova dinastia franca, Hug Capet, adreçada al comte de Barcelona, Borrell, a través de la prestigiosa figura del monjo Gerbert, un símbol del deseiximent del domini franc sobre Catalunya.

Cal ara fer-nos dues preguntes: ¿No es donaren abans d'aquell any ja mostres paleses d'aquest deseiximent?

¿Podem estendre a tot Catalunya o, en rigor històric, a tots els comtats catalans, un fet que fa referència només al comtat de Barcelona?

Anem a la primera qüestió. L'ús lliure o alliberat del dret d'emetre moneda, sempre reservat a l'autoritat reial, constitueix, certament, una mostra de sobirania política. La disposició lliure d'aquesta prerrogativa ens apareix amb claretat l'any 934 per part del comte de Barcelona.

Efectivament, en aquesta data, el comte Sunyer en donar a la Seu gironina la tercera part del benefici de la moneda que es batés en aquell comtat, actuà com ho hauria fet un sobirà reial. El nostre comte està tan segur que detenta i posseeix aquest dret de moneda que a més de concedir-ne aquesta participació al bisbe, fa la previsió d'una possible venda d'aquest dret per part d'ell mateix o dels seus

successors. Realment si algú considera seriosament la possibilitat de realitzar la venda de determinat bé és que el té o el considera com a propi. Aquesta és sens dubte, una de les mostres més evidents de fins a quin punt els comtes del grup comtal Barcelona —Girona— Ausona s'havien desfermat del domini i de l'autoritat franca, molt abans del ara celebrat 988. Certament que podríem encara invocar indicis més reculats en el lliure ús de la moneda pels nostres comtes, com per exemple la donació del terç del benefici de la moneda de Vic al seu bisbe l'any 911, en virtut del testament del comte Guifre de Barcelona. De tota manera en el cas de Vic hi ha encara algunes reserves, certament més formals que reals, però explícites sobre l'autoritat carolíngia, mentre que en el cas de Girona hom hi troba una desinvoltura que mostra una seguretat plena en la possessió del domini del que s'està concedint.

Per tot el que hem exposat, podríem convenir, doncs, que la data 934 hauria estat més idònia, tot observat els esdeveniments en l'ordre monetari. Prenent qualsevol d'aquestes dues dades: 934 o 988 no haurem, però, sortit de l'àmbit d'uns fets que es refereixen al grup comtal barceloní únicament. Amb això aniríem a parar a la segona de les qüestions que ens hem formulat.

Com és sabut els comtat de Pallars i Ribagorça trenquen els lligams amb l'alta sobirania carolíngia molt abans que el grup comtal barceloní. Tot i així aquest deseiximent no es manifestarà, en aquests dos comtats, per la via de les amonedacions. Els altres comtats de Cerdanya-Berga, Besalú, Empúries, Rosselló i Urgell en canvi, faran ús del dret de moneda. Ara bé, aquesta manifestació de la seva sobirania no ens donarà unes primeres mostres fins unes dates una mica més tardanes, entre mitjans del segle X i la segona meitat del segle XI. Observant, doncs, la qüestió des d'aquesta perspectiva global haurem de convenir que la data 988 escollida, si bé arbitrària, representa des de l'òptica de l'inici de les emissions un punt mitjà entre els diferents comtats i, per tant, prou adient a la celebració dels nostres orígens, a la qual *Acta Numismàtica* ha volgut sumar-se dedicant-hi la present introducció.